

Josef Flégel

**Dobrušsko
v pravěku
7. díl**

Nové nálezy a poznatky

Fotografie

Josef Flégl, Dobruško v pravěku, 7. díl

Nové nálezy a poznatky

Úvod

Dosud získané nálezy a poznatky z nich odvozené ukazují, že náš region byl osídlen, nebo alespoň často navštěvován již v paleolitu. Nelze předpokládat nálezy z paleolitu staršího, ale střední paleolit (300 000 až 40 000 let před naším letopočtem) můžeme brát jako reálný. Kvůli střídání dob ledových a meziledových s jejich klimatickými výkyvy nelze však předpokládat nějaké stálější osídlení. Typickými představiteli tohoto období jsou neandertálci, i když je možné předpokládat, že v období před 300 000 lety zde mohl přebývat i *homo erectus*. Přesto, že se na Dobrušsku nikdy neprováděl plošný archeologický výzkum, jsou artefakty z tohoto období, které má ve svých sbírkách Dobrušské vlastivědné muzeum, příslušnými specialisty zhodnoceny a zařazeny do jednotlivých kultur.

Připomeňme si například nález Jana Klena z bývalé křovické cihelny z roku 1972. Jde o hrubotvarou valounovou industrii, kterou specialista na paleolit, archeolog PhDr. Ondřej Levínský, řadí na základě znaků opracování těchto artefaktů do staršího stupně středního paleolitu.

Ano, i zde se vyskytoval snadno přístupný surový materiál pro výrobu štípané industrie z valounů a oblázků. Tento přírodní produkt byl používán od začátku paleolitu až po dobu bronzovou, v mladším paleolitu však již

výjimečně. Jde především o sekáče, špičáky a pěstní klíny. Dle dostupných informací nelze v Čechách očekávat nálezy ve větším množství v jeskyních, ale především na otevřených lokalitách, což odpovídá i našemu regionu.

Někdy k objevu a objasnění, zda zde v pravěku opravdu žili naši předchůdci, pomůže i náhoda nebo štěstí. Do roku 2011 se v našem regionu nacházelo značné množství broušených kamenných nástrojů, které lze zařadit do období neolitu a eneolitu. Důkaz lidské přítomnosti v podobě sídliště či hrobu ale stále chyběl. Objevila jej až archeoložka rychnovského muzea PhDr. Martina Beková. Při skrývce zeminy u pulické cihelny našla a odkryla neolitické pohřebiště.

Nepublikované nové nálezy z období pravěku

Při terénní prospekci Mělčanského kopce, asi 50 metrů nad Petránovou zahradou našel Dr. Levínský 19. srpna 2008 valounový jednostranný sekáč o rozměrech 66x54x33 mm. Dle typologie Jana Fridricha lze jednostranně upravený valoun zařadit do období středního paleolitu. Artefakt, zhotovený z křemene, je uložen v dobrošském vlastivědném muzeu pod signaturou 1 A 11823.

Další nepublikovaný nález valounové industrie na Mělčanském kopci je artefakt, který našel Josef Flégl 2. září 2022. Jde o artefakt z bílého křemene s jemnými hnědavými proužky o rozměrech 60x100x50 mm. Nálež pochází přibližně z prostředka stráně nad Petráňovou zahradou. Podle typologie Jana Fridricha jde o cleaver (pěstní klín s příčným hrotem). Nálež je uložen v Dobrušském vlastivědném muzeu pod signaturou 1 A 12 855.

Dle typologie Jana Fridricha doplňují tyto nálezy již obdobné publikované artefakty z Mělčanského kopce a části Dobrušky. Jde o pět sekáčů a tři pěstní klíny s příčným ostřím, které našel mezi lety 1968 a 1976 Jan Klen a pěstní klín s příčným ostřím nalezeným v roce 2002 Josefem Fléglem.

České Meziříčí u evangelického hřbitova

Nový nálež, který nebyl ještě publikován, pochází z lokality u evangelického hřbitova v Českém Meziříčí. Jde o artefakt valounové industrie z hnědavého křemence. Nálež učinil Josef Flégl v listopadu 2018 asi 10 metrů od

hřbitovní zdi. Podle typologie Jana Fridricha jej lze určit jako pěstní klín z období středního paleolitu. Jde pravděpodobně o „špičák“ o rozměrech 85x67x54 mm. Nález je uložen ve sbírkách dobrušského vlastivědného muzea pod signaturou 1 A 12 832.

V této souvislosti je třeba upozornit na nález artefaktu z této lokality, který učinil v roce 1960 Jan Němeček, amatérský archeolog z Českého Meziříčí. Jde o valounovou industrii, kterou Karel Žebera řadí do období heidelbergienu (tj. asi před 300 000 lety). Má podobné typologické rysy jako uvedený nález špičáku. Oba kamenné artefakty jsou na terminálně dorsální straně vytvarovány z obou stran do špičky. Ventrální strana má původní neopracovaný tvar valounu. V příčném průřezu jsou oba artefakty trojúhelníkovité. Liší se pouze v druhu materiálu, velikosti a váze. Podrobnější údaje jsou uvedeny v publikaci Josefa Flégla *Dobrušsko v pravěku, 6. díl, České Meziříčí*.

Závěr

V tomto dílu o dobrušském pravěku se zmiňuji především o nejstarším období osídlení našeho regionu, paleolitu. I když hodnocení valounové industrie je velmi problematické, je třeba zdůraznit, že tato část archeologické sbírky dobrušského vlastivědného muzea je profesionálně prozkoumána a zhodnocena. Poděkování za to patří zejména Dr. Slavomilu Venclovi a Dr. Janu Fridrichovi, kteří v roce 1987 provedli základní a prvotní posouzení. Velkou zásluhu na dokončení odborného zpracování a posouzení této sbírky má především Dr. Ondřej Levínský, žák Dr. Fridricha.

Použité prameny a literatura:

- Fridrich Jan, Středopaleolitické osídlení Čech, Praha, 1982
- Žebera Karel, Die älteste Zeugender menschlichen Arbeit in Böhmen (II. Band, Bohemien), Rozpravy ÚÚG 34, Praha
- Sklenář Karel-Sklenářová Zuzana-Slabina Miloslav, Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Praha, 2002